

Кунжигитова Г.Б.,* Бейсенбаев С.К.
аға оқытушы, М.Ауезов ОҚУ, Шымкент, Қазақстан
педагогика ғ.д., академик, М.Ауезов ОҚУ, Шымкент, Қазақстан
ҰСТАЗДЫҚ ЕТКЕН ЖАЛЫҚПАС, ҮЙРЕТУДЕН БАЛАҒА

Автор корреспондент: gulnur_18.67@mail.ru

Түйін: Мақалада М.Ауезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің «Мәдениет және спорт» факультеті, «Бейнелеу өнері және дизайн» кафедрасының профессорлық-оқытушылары туралы және бетке тұтар түлектері туралы сөз қозғалып отыр.

Қазіргі әлемдік пандемия жағдайында ЖОО оқу үдерісінің онлайн форматқа ауысуы, дәрістер мен практикалық сабақтарды цифрлық алаңдар арқылы өтілуі кезіндегі алғыр түлектері туралы мәлімет беріліп отыр.

«Кісінің бойында *үйрену* құмарлығын оятқан адам – ең жақсы мұғалім», - деп А.Фердинанд айтқандай біліммен сусындатқан, мамандыққа деген құмарлықты оятып рухани азықтандырған, *білім беру үрдісін «қалап» отырған* ұстаздар қауымы туралы сөз болмақ.

Оқу үрдісін ұйымдастыру – бұл білім алушыларды ортаға бейімдеу мен олардың өзара қарым-қатынас жасауына, оларды дамытуға бағытталған жұмыс және бұл жұмысты атқаратын оқытушы.

Кілт сөздер: оқытушы, білім беру үрдісі, пәні мұғалімдері, берілетін идеялар, стильдің әртүрлі әдістері.

Кіріспе. «Бейнелеу өнері және дизайн» кафедрасының тарихы жарты ғасыр бұрын 1969 жылдан бастау алады. Шымкент Педагогикалық институтында жалпы білім беретін орта мектептерге арнап «Бейнелеу өнері және сызу» пәні мұғалімдерін дайындау қолға алынғаннан бастап оны бір қатар көрнекті тұлғалар басқарды, олар: п.ғ.к., доцент Павловский А.Л.; п.ғ.д., профессор Ералин Қ.Е.; п.ғ.д., академик Бейсенбаев С.Қ.; п.ғ.д., профессор Танирберген М.; п.ғ.к. Ниязов А.К., п.ғ.к. М.Ж.Джакипбекова; п.ғ.к. Т.С.Буркитбаев; п.ғ.к. Жанбыршиев С.Н.; п.ғ.к. Қ.А.Жолдасбекова; ф.ғ.к., доцент Болысбаев Д.С.

Қазақтың ұлы ақыны Абайдың:

«Ақырын жүріп, анық бас,

Еңбегің кетпес далаға.

Ұстаздық еткен жалықпас,

Үйретуден балаға», - деген өлең жолдары кафедраның іргетасы қаланғаннан бастап білім беру үрдісін жүргізген профессорлық-оқытушылар құрамын атап өту орынды, олар: Скородин Ю.И., Почукаева З.В., Ломакин Ю.И., Халмуратов Ж.И., Тастемиров Қ.Т., Савостина Л.М., Загоденко Ю.И., Никонов Г.В., Тен В.Г., Бейсенов С., Жиенбаев Е., Чернявская Н.А., Көпжасарұлы Е., Халмуратова Ж.И., Тулеева Ж.И., Туралиева А.И., Минигулова М., Сманов И., Ибрагимов У., Михайлиди Х.В., Жорабеков С., Мугавеева Р.И. және т.б.

Теориялық талдау. «Мұғалім – бүкіл білім беру жүйесінің негізі, жаны мен жүрегі», - деп, аталған әрбір оқытушыға тиесілі. Олар Отанымыздың ертеңі болып есептелетін шәкірттерінің жүрегіне білімге деген құштарлығын оята білген, оқыту үрдісінің жаны бола білген тұлғалар.

Қазіргі уақытта кафедра 6B02171-Орта дизайн, 6B02160-Сәндік өнер, 6B01431-Визуалды өнер, көркем еңбек, графика және жобалау, 6B02150- Графика білім беру бағдарламалары бойынша мамандар дайындайды.

Осы таңда кафедраның құрамында педагогика ғылымдарының докторлары, профессорлар, педагогика ғылымдарының кандидаттары, доценттер, ҚР Мәдениет қайраткері, ҚР Суретшілер Одағының мүшелері, ҚР Дизайнерлер Одағының мүшелері, магистрлер, аға оқытушылар және оқытушылар қызмет атқарады. Атап айтатын болсақ, олар: Айдосов Ә.- ҚР Мәдениет қайраткері, доцент, ҚР Суретшілер одағының мүшесі, Есенбаева К., Кенжебаева А.Н., Офицерова Н.Р., Миронова Т.Г., Абуова М., Жолдасбекова Қ.Ә., Ибрагимова П.Т., Рсмаханбетова Ш.Е., Джартыбаева Ж.Д., Оспанов Д., Оспанов Т., Сайнанов Б., Мамашев М., Досқараева Ж. және т.б.

Ұлы педагог Ы.Алтынсарин айтқандай: «Ұстазды алтын дінгекке теңер едім». Жоғарыда аталған оқытушының әрбірі кафедрамыздың алтын дінгегі іспеттес.

Чех педагогі Я.А.Коменский: «Мұғалім - мәңгі нұрдың қызметшісі, ол барлық ой мен қимыл әрекетіне ақылдың дәнін сеуіп, нұр құятын тынымсыз жалын иесі» - деп, ұстаздар қауымын

жоғары бағалаған. Осындай жалынды ұстаздарымыздың қолынан ұстамы мықты шәкірттер шығады. Біздің кафедраның бетке тұтар түлектері атайтын болсақ, олар: Иляев С.- ҚР Мәдениет қайраткері, ҚР Суретшілер одағының мүшесі, ҚР Дизайнерлер одағының мүшесі; Ералин Қ.Е.- п.ғ.д., профессор; Танирбергенов М.- п.ғ.д., профессор; Жанбыршиев С.Н.- п.ғ.к.; Павловский А.Л. - п.ғ.к., доцент; Аблаев А.- ҚР Суретшілер одағының мүшесі; Жорабеков С.- ҚР Мәдениет қайраткері, Елбасымыздың резиденциясында «Ғасырлар үні» (триптих), «Абылайхан» және «Төрт қақпалы Түркістан» атты туындылары ілулі тұр. Қазақ өнеріндегі алғашқы «Қазақ елі» картина эпопеясын жасауға қатысқан белді суретші, 2012 жылдан Оңтүстік Қазақстан облысы Суретшілер одағының төрағасы; Небесаева Ж.О.- Сырдария университеті, Дизайн және өнер факультеті, «Өнер» кафедрасының деканы, философия докторы (PhD), қауымдастырылған профессор (доцент) міндетін атқарушы, «Жоғары оқу орнының құрметті оқытушысы» атағының иегері.

Тәжірибелік бөлім. Кафедраның жаңа буын түлектерінің бірі – белсенді, жан-жақты білімді және патриоттық рухы жоғары 2020 жылдың «Кескіндеме» мамандығының түлегі *Серікжан Жалын Қабыланұлы* туралы сөз қозғамақпыз.

Серікжан Жалын туралы «Саусағынан бал тамған шебер!», - деп Солтүстік Қазақстан облысының аймақтық байланыс қызметінің АҚ2020 жылдың қыркүйектің 19 жұлдызында мақала жарияланған [1].

Қазақта «саусағынан бал тамған өнерлі адам» дейтін сөз қолынан іс келетін, шебер адамдарға қарата айтылады. Бұл сонау Алтайдан Солтүстік өңірге қоныс аударып келген Жалын Серікжан саусағынан бал тамған шебер екеніне жүргізген сұхбатынан, жасаған бұйымдарынан көз жеткізуге болады. Қарапайым күнделікті өмірде қолданылатын ағаш астау, үстел, бесік, кесе сынды дүниелерді СҚО Есіл ауданы Бірлік ауылындағы шеберханасында жасап шығарады. Жалын шағын шеберханасы кәсібін дөңгелетіп жүргізуге керек құрал - жабдықтармен қамтамасыз етілген.

WhatsApp желісі арқылы Жалыннан алынған сұхбаттан үзінді:

- Жалын, өмір баян мен жетістіктеріңіз туралы айтып берсеңіз.

- Мен 1996 жылы қазанның 15-ші жұлдызында Қытай Халық Республикасы Жетісу өңірі Іле-Қазақ Автономиялық облысы Күнесті ауданы Бестөбе қалашығы Қарасу Аңдастыұсақ деген мекенде қарапайым малшы отбасында дүниеге келдім, мектепке бардым, 11-сыныпты бітірдім. Кейін Қытайдың жоғарғы оқу орнына емтихан тапсырып бағымды сынадым.

2014 жылы Қазақстанға өтіп, сол уақытта, Оңтүстік Қазақстан облысы Шымкент қаласындағы М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің Шетел студенттер факультетіне оқуға түстім. 2015 жылы аталған университеттің Мәдениет және спорт факультеті, Бейнелеу өнері және дизайн кафедрасы, «Кескіндеме» мамандығына оқуға грантқа түстім, 5 жыл оқып 2020 жылы бітірдім. Оқумен қатар ата-бабамнан келе жатқан қазақ ұлттық ағашты өңдеп ыдыстарды жасау өнерін үйрендім, бірге алып жүрдім. Облыстық және халықаралық байқауларға белсенді қатысып жүрдім, олар: «Жас ағаш шеберлері» байқауы, 2018 жылы «Жусан» халықаралық шеберлер бірлестігінің ұсынысымен Қазақстанның «Отандастар» қоры ұйымының қолдауымен Қазақстанның үздік 10 шеберлерімен бірге Ресейдің Тюмень облысында өткен «Қазақ құрылтайына» барып өз өнерімді мастер-класс арқылы көрсеттім, АҚ Қазақтелеком атынан шебер ретінде Халықаралық «Алтын жебе» ат үстінде садақ ату жарысына қатысып, сонымен қатар мастер-класс көрсеттім. 2020 жылы «Жастар жылы» бағдарламасы аясында СҚО Есіл ауданы Бірлік селосы «Бизнес Бастау» мемлекеттік бағдарламасы бойынша 250000 мың теңге грант ұтып алдым.

- Қазіргі таңда жас шеберлерді, болашақ кәсіпкерлерді дайындауымен айналысамыз, 20 қатар қазақ бұйымдарын жасап шығарамыз, олар: ыдыс-аяқтар, кесе-ожаулар, түрлі көлемдегі астаулар, музыкалық аспаптар, бесіктер, сандықтар, ұлттық спорт жабдықтары және т.б. Әрбір бұйым уақыт пен шеберлікті талап етеді. Дайын бұйымдарды арзан бағада Әлеуметтік желілер және сауда орталықтар арқылы халыққа жетуіне ат салысып жатырмыз. (Сурет 1-6) [2]

Сурет 1. Серікжан Жалын Сурет 2. Кесе-ожаулар

Сурет 3. Түрлі көлемдегі астауа

Сурет 4. Бесіктер

Сурет 5. Ұлттық музыкалық аспаптар

Сурет 6. Шеберлерлік көрмесі

- Ағаштан бұйым жасау үшін алдымен қажетті материалды дайындап алу керек, олар ағаш шикізаты, құрал-саймандар. Біз бұйымның негізі ретінде ақ қайынның ағашын аламыз, себебі оның қасиеті мықтылығымен ерекшеленеді. Шикізатқа ыдыстың пішіні беріліп болған соң ыдыс 2 сағат тұзды суға жібітіледі. Кейін кептіріліп ою ойылып салынады. Сорпаға арналған кесені жасау үшін 2 күн қажет, астау жасау үшін -2 апталық уақытты қажет етеді.

Қазақстанның Алматы, Нұр-Сұлтан, Атырау, Ақтау, Петропавл және т.б. қалаарына, Монғолия, Қытай, Ресей және Қырғызстаннан ағаш бұйымдарға тапсырыс берушілер өте көп. Тапсырыстарды Қазпочта немесе поезд кондукторлары арқылы жібереміз, кейде өзімізден келіп алып кетеді. Жұмыс көлемі үлкен.

- Жалын, жанұялық жағдайыңыз туралы айтып берсеңіз.

- Ата-анам: Қабылан Серикжан, Тұрсынғүл Бектұрсын; әпшем, екі інім, жұбайым, ұлым бар. Әкем мен інілерім ағаш кәсібінде, әпшем теріден ер, әйел, балаларға мәсі тігумен айналысады. Анам Тұрсынғүл Бектұрсын курс оқып, мемлекеттік грант алып кәсібін ашты – ұлттық нақыштағы үй жиһаздарын тігуімен айналысады-оюлы көрпеше. Жасаған бұйымдары үлкен сұранысқа ие.

- Болашақ уақытқа қандай жоспарларыңыз бар?

- Құрал- саймандарымыздың қатарын жаңартуды, шеберлеріміздің санын ұлғайтуды, кәсіптік оқу орындарын ашуды жоспарлап отырмыз. Себебі, Қазақстанда жас шеберлерді ағаш ою өнерін үйрететін, ағаш шебері кәсібіне бауылытыноқу орындарын жоқтың қасы. Коледждерде терең кәсіпке үйретпейді. Оларды бітіргеннен кейін кәсіпкер болып кету екі талай. Жүн өңдеу, тері өңдеу, ағаш ою бағыттары бойынша кәсіпке баулу курстарын ашу, ұлттық киім тігу, киіз үй жабдықтарын жасау, экологиялық таза сабын шығару, өлкеміздің этнотуризм саласын дамыту жоспарларымыз бар.

- Жас болсаңыз да талай биіктерді бағындырыпсыз. Жетістіктерге жетуіңіздің сыры неде?

- Өмірге қазақ болып келгеннен кейін, қазақтың игілігіне жарасам ба деп ойлаймын, дүниеге менде бір кірпішімді қалағым келеді. Ұлтымның қай тұсы кем болып жатыр деп, осы ағаш өнері ақсап тұрған соң, өзіме осы өнер саласы ұнағаннан кейін айналысып жатырмын. Егер бір табысқа жетіп жатқаным болса оның сыры тұған жерімнің, салт-дәстүрімнің берген күш-құатынан деп ойлаймын. Студент болып жүрген кезімде мені алға қарай ұмтылдырған бір ғана мақсат болды – халықаралық дәрежедегі ағаш ою саласы бойынша шебер болу.

- Сіздің ойыңызша байырғы қазақ жастарының арасында сіздің жүрегіңіз тәрізді ұлтым деп соғып тұрған жүректер неге аз?

- Ұлтжанжы жігіттер көп, оларға дұрыс бағыт-бағдар жетіспей тұр. Атқа мініп алып домбыраны қолға алып «challenge» деп шауып жүру емес. Ұлтты сүю-халықтық экономикалық және ауыл-шарушылықтың жағдайын көтеруге атсалысу, кәсіп игерілуіне, Қазақтың жеріндегі шикізатын өндірілуіне атсалысу. Мысалы, қойдың жүнін өндіру, мақтадан көрпе-жастық жасау, қазақ жерінде өсетін ағаштан қарапайым тіс шұқығыш жасау. Қарапайым тілмен айтқанда «Қой бағып – көтен жеу». Алдағы уақытта барлығы дұрысталады, деп ойлаймын.

Жақын танытын ұлтжанжы жігіттер *Тимур Спатаев*-күрестен Халықаралық спорт шебері, *Ибраһим Ескендір*-жекпе-жекпен үш дүркін жеңімпазы, *Дамыс Болатхан*-жас кәсіпкер, *Самғау Нәсіпхан*-қолөнер шебері, *Ардақ Назаров*- Ережесіз жекпе-жекпен әлемнің екі дүркін чемпионы, *Арман Оспанов*– аралас жекпе-жек спортшысы. Аталған ағалардың мықты 5000 жігіттердің легіне бірігіп бас қосып жатқанын көріп, солармен танысып араласқаннан кейін, қазақ жері ұлтжанды жігіттерге бай екеніне көзім жетті. *Тимур Спатаевпен* аға-бауыр болып араласамыз.

- Сіз әлеуметтік желі арқылы ағаш кәсібіне ниет білдірушілерді тегін үйретемін деген ұран тастаған болатынсыз. Бұл іс-әрекетке сізді не итермеледі?

- Мен осы кәсіпті үйренейін деп ең алғаш ұмтылған кезінде қандастарымыздың арасынан бір шебер кісі тегін үйретемін деп ниет білдірді, бірақ менің сұранысым ол кісінің өнерінен жоғары болды. Мен өнерімді дамыту үшін қаншама мықты шеберлердің есіктерін тоздырдым, ешқайсысы үйретпеді – тұмсығым тасқа тиіп қайттым. Сол кезден ізденіп әлеуметтік желіден қарап үйреніп отырып ант іштім – «осыдан мен шебер болайын, алдыма келгеннің барлығын тегін үйретемін» деп. Уақыт өте келе, кәсібімді айналдыра жүргізгеннен кейін бүкіл халыққа жар тастадым, өкінішке орай тегін нәрсеге ешкім келмеді. Неге екенің білмедім: матаға ораған етке шыбын үймелейді дағы, ашық қойған етке шыбын қонбайды – сол сияқты қызық жағдайлар болып жатыр.

- Жеткен белестеріңіз үшін кімге алғысыңызды білдіргіңіз келеді?

- Маған ұстаздық еткен барлық ұлағатты жандарға алғыс айтып өтуге дайынмын, атап өтетін болсам: мені бала күнімнен тәрбиелеген Қабылан әкеме, суретке ең алғаш үйреткен – Тәңірберді Ясынұлына, ағаш ою кәсібіне алғаш баулыған – Тоғайбай Нұрмұратұлына, кескіндеме өнеріне үйреткен – Айдосов Әнуэрбек мырзаға.

- Сіз таңдаған ағаш өңдеу кәсібінесізден бұрын жастардың бет бұрғаны аз. Сіздің таңдауыңыздың себебі неде?

- Бала күнімінен ата-анамыз «Жеңіл жерде ас жатпайды», «Маңдай терің төкпей, татқаның тәтті болмайды» деп тәрбиелеген. Маған тамада болу, «Жайдарманда» ойнау ұсыныстары талай айтылды, бірақ мен олардың өмірі ұзақ болмайтынын, «Шегірткеге ұқсап шырылдап, жан баққанның» пайдасы жоқ екенін білдім. Міне карантин болды – тамаданың барлығы аштан қырыла жаздады, тойханалардың барлығы тоқырауға ұшырады, сол кезінде біздің жұмысымыз дүрілдеп жүрді. Осыдан, еңбекпен тапқан асыңды ешкім тартып ала алмайтынына көзім жетті. Сол себептен мен ауыр жолды таңдауға мәжбүрмін.

Қорытынды. Жасаған ыдысымнан мыңдаған адам тамақ ішіп, талай адам қуанышқа бөленіп шаттанған болар. Астаумнан ас ішкен жандар жасаған әр батасынан мағанда титтей сауабы болса да тиетін шығар деген үміттемін. Сол үшін де мен осы іспен тоқтамай айланысып келемін. Елдің ішкі нарығы толық қамтамасыз еткен кезде ғана тоқтатамыз. Оған дейін біз қазақ

жастарын осы кәсіпке баулып ары қарай дамытуды жалғастырамыз. Алланың берген несібесімен, халықтың ықыласына бөленіпағаш өңдеу кәсібінің дамытуын тоқтатпаймыз деген ізгі оймен жүрміз. Бізді қолдап келе жатқан жандарға мың алғысымызды білдіреміз. Біз сіздерсіз ешкім емеспіз. Біздің қаралым санымыз артса, онда сіздің ұлттық бұйымның дамуына қосқан бір үлесіңіз болып есептеледі.

- Сұхбатыңызға рахмет. Өңгімеңіз Оқырмандарға терең ой тастайтынына сенімдіміз. Еліңіздің игі істеріне бұйырып, аман жүріңіз.

Серікжан Жалын тәрізді азаматтар өсіп келе жатқан жас буынға, әрбір қазаққа үлгі болары анық.

Халыққа қызмет етіп, елінің көсегесін көгертіп жүрген жас түлегімізбен мақтанамыз. «Ұстазы мықтының ұстамы мықты» деп Жалындай тұлғаның қалыптасуына үлестерін қосқан ұстаздар қауымына мың алғыс.[3]

Әдебиеттер тізімі:

1. Саусағынан бал тамған шебер! 19.09.2020
<https://www.facebook.com/rsk.sko/posts/3075575352554640/>
2. Бренд из сельской глубинки. 22.10.2019г. <https://kazpravda.kz/articles/view/brend-iz-selskoi-glubinki>
3. Жеке архивтен Алғыс хаттар.

Аннотация: В статье даны материалы о бывшем и о ныне действующем профессорско-преподавательском составе кафедры «Изобразительное искусство и дизайн» факультета «Культура и спорт» Южно-казахстанского университета имени М.Ауезова и о талантливых выпускниках данной кафедры.

В условиях нынешней глобальной пандемии при переходе образовательного процесса ВУЗа на онлайн-формат, проведении лекций и практических занятий на цифровых платформах Интернета преподавательский состав учебных заведений на требуемом уровне приспособливается к возникшим условиям.

«Лучший учитель - это тот, кто пробуждает в человеке желание учиться», - сказал А. Фердинанд.

Организация учебного процесса - это работа, направленная на адаптацию учащихся к среде и их взаимодействию, их развитие и учителя выполняют эту работу.

Ключевые слова: учитель, учебный процесс, учителя-предметники, идеи, разные стилистические приемы.

Abstract. The article contains materials about the former and the current teaching staff of the Department of Fine Arts and Design of the Faculty of Culture and Sports of M. Auezov South Kazakhstan University and about talented graduates of this department.

In the context of the current global pandemic, during the transition of the educational process of the university to the online format, conducting lectures and practical classes on digital Internet platforms, the teaching staff of educational institutions at the required level adapts to the conditions that have arisen.

“The best teacher is the one who awakens the desire to learn in a person,” said A. Ferdinand.

Organization of the educational process is aimed at adapting students to the environment and their interaction, their development and teachers do this work.

Keywords: teacher, educational process, subject teachers, ideas, different styles.